

Rusmisbrukere må få et hjem

Ute i kulden. Dessverre opplever mange som sliter med rus og psykisk helse å ikke bli møtt med respekt og verdighet.

Kurt Lyngved

Psykiatrisk sykepleier, faggruppeteider og avtroppende medlem i Rådet for sykepleieetik

Sykepleien 2015 103 (12) (44 45)

DOI: 10.4220/Sykepleiens.2015.55916

På en vandring gatelangs i hvilken som helst by i Norge, på en hvilken som helst dag, møter man byens beboere på vei i alle retninger. Avhengig av tidspunkt på døgnet, haster folk av gårde. Folk skal på jobb, de skal til tannlegen, de skal på skolen, på kafé, møte venner – dagen er vevd sammen av ulike gjøremål som for de fleste av oss danner meningsfulle dager, uker, måneder og år.

Det strevsomme livet

Men en by har mange ansikter, og menneskemengden likeså. Et av dem er ansiktene og livene til dem som sliter med store rus- og/eller psykiske helseproblemer. Det er de trette og slitne ansiktene og kroppene en ser innimellom alle de andre menneskene. Ruspåvirket i større eller mindre grad, og preget av et hardt liv på evig jakt etter rusmidler og penger til å skaffe dem. Etter som dagen går samles flere og flere i byens kjerne og blir mer synlige. Mange av byens beboere blir forstyrret av disse menneskene, som er synlig ruset og som bryter med mange av de sosiale reglene, og «man vet ikke helt hva de kan finne på.»

Stigmatiseringsgraden er sterk, og vi glemmer ofte å se mennesket bak rusen og bak det strevsomme livet rusmiddelavhengige lever. Vi ser kategorien «rusmiddelavhengige» og alt som er negativt beheftet med det.

Mange av de menneskene som lever et liv med aktiv rusing sliter også med store psykiske helseproblemer, som også er utfordrende å forholde seg til. Disse utfordringene medvirker i stor grad til svikt i de helt grunnleggende behov hos de menneskene dette angår. Områder som ernæring, hygiene, søvn og hvile, arbeid og aktivitet, fritid, og sist, men ikke minst – trygge boliger og opplevelsen av et godt hjem.

Et hjem

Et godt sted å bo og opplevelsen av et trygt hjem er en grunnpilar i vår eksistens. Hvordan et slikt sted er og hva det inneholder, varierer fra menneske til menneske. Det er hva bostedet representerer for oss som er det sentrale. Ikke om det er et slott eller et skur. Å gå hjemmefra for så å komme hjem igjen, er viktig for oss alle.

Vanligvis tenker vi ikke så mye over dette, fordi det for de fleste av oss er en selvfølge. Vi har vår bolig som vi koordinerer livene våre ut fra, og som nærmest blir sentralen for det livet vi lever.

De menneskene som lever med store rusproblemer har det ofte ikke sånn. Mange har boliger de ikke trives i, ofte i tilknytning til andre i samme situasjon. En god del beskriver utrygge omgivelser og fravær av trivselsfaktorer som gjør bosituasjonen vanskelig. Opplevelsen av ikke å glede seg til å komme hjem er trist for mange. De har eksistensielle utfordringer på mange områder, og for mange er ensomheten den største. Å komme hjem til et sted der en ikke trives, og samtidig kjenne på den smerten ensomheten representerer, er en vond opplevelse for mange. Rusen og fellesskapet med de andre i miljøet blir flukten bort fra det som skulle være det trygge og stabile i verden.

Sliter med å bo alene

Men det er en stor gruppe mennesker med store rus- og psykiske problemer som ikke har noe sted å bo. De finner seg et ly der det byr seg, og lever fra natt til natt. Noen har et langvarig boforhold i form av et nattilbud, en seng å sove i på et natthjem eller liknende.

Dette er mennesker som har store utfordringer på helsefeltet, og de fleste har stort behov for helsehjelp. Ikke få i denne gruppen sliter med å bo alene og får det rett og slett ikke til. Et botilbud med et personale til stede er det som trengs og som bidrar til å gjøre verden trygg og forutsigbar.

Et verdig liv

Respekt og verdighet er stikkord i møtet med våre medmennesker. Grunnlaget for all sykepleie skal være respekten for det enkelte menneskets liv og iboende verdighet. Dette skal ikke være avhengig av hvem du er eller hva du representerer. Begrepene er eksistensens grunnmur, og verdier og menneskesyn skal være tuftet på dette.

Dessverre tror jeg det er slik at mange som sliter med store rus- og psykiske helseproblemer opplever det motsatte. Både på individ- og systemnivå. Opplevelser av ikke å bli tatt på alvor og opplevelser av krenkelser i en sårbar verden er kjente erfaringer for veldig mange som sliter med store rus- og /eller psykiske helseutfordringer. Menneskesyn og verdi uttrykkes i ytre handlinger og får konsekvenser for den enkelte på mange områder.

Tomme boliger

I Bodø har vi altfor mange som faller inn under gruppen og som er i den situasjonen at de mangler et sted å bo. Tallene er høye, og vi vet at det er mange som trenger det trygge stedet der personalet er til stede og kan bidra til å bygge gode eksistensielle murer når det er behov for det.

I mer enn ett år har et hus med 16 små boenheter tiltenkt mennesker med store rus- og psykiske helseproblemer stått tomt og bare ventet på sine beboere, potensielle beboere som driver gatelangs og lever fra minutt til minutt. Disse menneskene kunne vært tilbudt et sted, et hjem med lys i vinduet, som kunne vært det trygge hjemmet de trengte.

Mørket har seget inn over landet vårt nå, og vinteren setter mer og mer preg på dagene våre. Vi hutrer oss gjennom gatene på vei til ett eller annet. Når dagen går mot ettermiddag og kveld, søker vi tilbake til våre varme bosteder og søker ly. Ute går det mange som kunne hatt et bosted, men som må forbli ute i kulden. Boenhetene er der og venter på menneskene. Men kommunen fant ikke penger til drift. Hva slags menneskesyn er dette?

